

شیوه نوین آموختن

تار، سه تار

کیوان ساکت

TAR

&

SETAR

KEIVAN SAKET

انتشارات
چنگ
Chang Publications

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

ساکت، کیوان، ۱۳۴۰ -
 شیوهی نوین آموختن تار و سه‌تار / کیوان ساکت.
 تهران: چنگ، ۱۳۷۸ -
 ۵ ج: مصور، جدول، عکس (پارتیسیون).
 ISMN: 979-0-802603-29-5 (دوره)
 ISMN: 979-0-802603-24-0 (ج. ۱)
 ISMN: 979-0-802603-25-7 (ج. ۲)
 فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا
 پشت جلد به انگلیسی:
 Keivan Saket. The Tar & Setar
 ج. ۲. چاپ هشتم ۱۳۸۵
 ۱. تار -- آموزش ۲. تار - پارتیسیون. ۳. سه‌تار --
 آموزش ۴. سه‌تار -- پارتیسیون
 الف. عنوان.
 ۷۸۹/۷۲ MT۶۵۴ / ۲ س ۲۳
 کتابخانه‌ی ملی ایران ۱۷۸۸۲/۷۷ م

The New Method for Playing the Tar & Setar

Book II

Keivan Saket

Chang Pub. Music Training & Research Dep.

Notation: F. Jam, S. Poorfazli

Type: Chang

Edition & Page outline: Chang

Cover Lithography: Compograf

Lithography & Print: Ghazal

11th Published: 2011

Circulation: 2000

ISMN (Book II): 979-0-802603-25-7

ISMN (all Books): 979-0-802603-29-5

Price:

All Rights Reserved for "Ali Brilliani"

شیوهی نوین آموختن تار و سه‌تار

دفتر دوم

کیوان ساکت

واحد آموزش و پژوهش موسیقی انتشارات چنگ

نُت‌نویسی: فرشید جم و سیاوش پورفضلی

واژه‌نگاری: چنگ

ویرایش و صفحه‌آرایی: چنگ

لیتوگرافی جلد: کامپوگراف

لیتوگرافی و چاپ: غزال

چاپ یازدهم (نهم ناشر): ۱۳۹۰

شماره‌گان: ۲۰۰۰ نسخه

شابم دفتر دوم: 979-0-802603-25-7

شابم دوره‌ای: 979-0-802603-29-5

کُتبی حقوق مربوط به ویرایش فنی، افزوده‌ها و غیره،
 برای «علی برلیانی» محفوظ است.

Chang Publications

www.ChangPublications.ir

Info@ChangPublications.ir

انتشارات چنگ

تلفن: 88317763-88832745-88766433 (+9821)

تلفن‌فکس: 88505575

Chang Publication Music Training & Research Department

تهران، خیابان سهروردی جنوبی، خیابان ملایری پور غربی، خیابان نوبهار، شماره ۲۰

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

میزان دو ضربی

میزان سه ضربی

میزان چهار ضربی

علاوه بر این میزانه‌های دیگری هم در موسیقی به کار می‌روند که میزان لنگ نام دارند مانند: $\frac{5}{4}$ ، $\frac{7}{4}$ ، یا $\frac{5}{8}$ ، $\frac{7}{8}$... که خود آنها مرکب از دو یا چند میزان هستند.*

شایان ذکر است که در عدد میزان مخرج 2 نشانه‌ی نُت سفید (♩) و مخرج 4 نشانه‌ی نُت سیاه (♩) و مخرج 8 نشانه‌ی نُت چنگ (♪) و مخرج 16 نشانه‌ی نُت دولاچنگ (♫) است و صورت کسر تعداد نُت‌هایی را که در یک میزان استفاده شده است نشان می‌دهد.

سنگپ

هرگاه ضرب ضعیف به ضرب قوی بعد از خود وصل شود حالتی ایجاد می‌کند که به آن سنگپ می‌گویند. نمونه:

ضد ضرب

هرگاه به جای ضرب قوی یا نیمه‌ی قوی هر میزان یا در قسمت قوی هر ضرب سکوت بیاید و صدا در ضرب ضعیف یا نیمه‌ی ضعیف یا قسمت ضعیف هر ضرب بیاید حالتی به وجود می‌آید که به آن ضد ضرب می‌گویند. نمونه:

فاصله

همان‌گونه که در دفتر نخست گفته آمد فاصله، اختلاف صدای دو نُت است از لحاظ زیر و بم بودن. هرگاه فاصله‌ی دو نُت از یک اکتاو تجاوز نکند به آن فاصله‌ی «ساده» گویند و اگر از یک اکتاو تجاوز کند آنرا فاصله‌ی «ترکیبی» می‌گویند. برای تبدیل فاصله‌ی ترکیبی به ساده کافی است که از عدد فاصله آن قدر عدد (۷) را کسر کنیم تا عددی میان (۱ و ۸) به دست آید مثلاً فاصله‌ی ترکیبی دوازدهم به فاصله‌ی ساده‌ی

* برای آگاهی بیشتر به کتاب تنوری موسیقی استاد وزیری یا تنوری موسیقی نوشته‌ی مصطفی پورتراب یا تنوری بنیادین نوشته‌ی پرویز منصوری مراجعه کنید.

مفهوم واژه‌هایی که روی متروتم نوشته شده است:

Grave	۴۰	بسیار سنگین
Largo	۴۰-۶۰	کشیده و کمی سنگین
Larghetto	۶۰-۶۶	کمی کمتر از لارگو
Adagio	۶۶-۷۶	آرام، بی شتاب
Andante	۷۶-۱۰۸	آرام، روان
Moderato	۱۰۸-۱۲۰	سرعت میانه، نه تند و نه کند
Allegro	۱۲۰-۱۶۸	تند، روان
Presto	۱۶۸-۲۰۸	خیلی تند، شتابان

آهنگ‌سازان سرعت اجرای قطعه‌ی موسیقی را به این شکل بر بالای آهنگ می‌نویسند: $M♩=120$ و منظور این است که وقتی متروتم را روی عدد ۱۲۰ میزان می‌کنیم در هر دقیقه، ۱۲۰ نُت سیاه خواهیم داشت و یا $M♩=60$ که یعنی در هر دقیقه، ۶۰ نُت سیاه داریم یا به بیانی دیگر کشش هر نُت سیاه یا معادل آن برابر یک ثانیه خواهد بود.

خطوط اضافه

چون روی حامل تنها یازده نُت می‌توان نوشت با افزودن خطوط اضافه از هر دو سو یعنی از پایین و بالای حامل تعداد نُت‌ها را می‌توان افزایش داد نُت‌های تکمیلی با خطوط اضافه با همان روال نُت‌های حامل یعنی روی خط و میان خط نوشته می‌شوند. مثال:

نقطه

نُت گرد و بقیه‌ی نُت‌هایی که ارزش زمانی صدا را مشخص می‌کنند تنها به ۲، ۴ و ۸ قابل تقسیم شدن هستند درحالی‌که گاهی لازم است ارزش زمانی نُتی به مضربهایی از ۳ تقسیم شود. یکی از نشانه‌هایی که برای این منظور به کار می‌رود نقطه است. هرگاه نقطه‌ای سمت راست نُتی قرار گیرد نصف بر کشش آن می‌افزاید.

نمونه:

هرگاه سمت راست نُت دو نقطه بگذاریم نقطه‌ی اول نیم و نقطه‌ی دوم نیم برابر نقطه‌ی اول را در مجموع افزایش می‌دهد. نمونه:

مختصری درباره‌ی موسیقی ایرانی

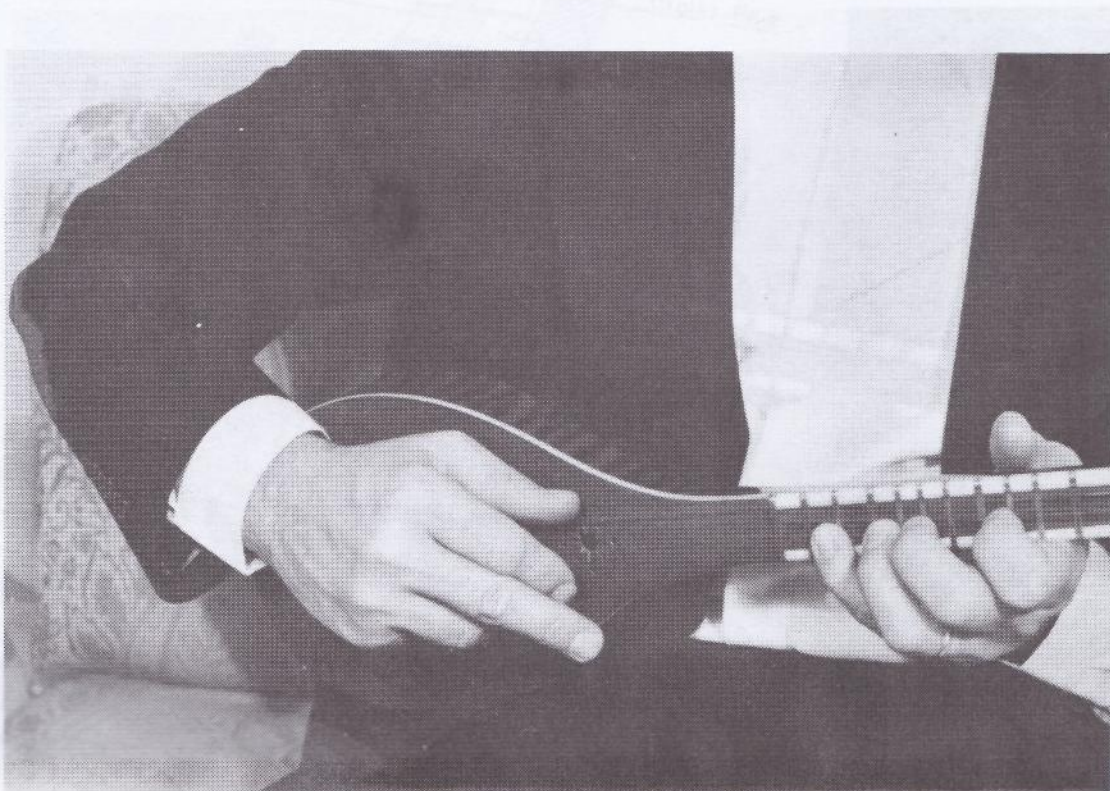
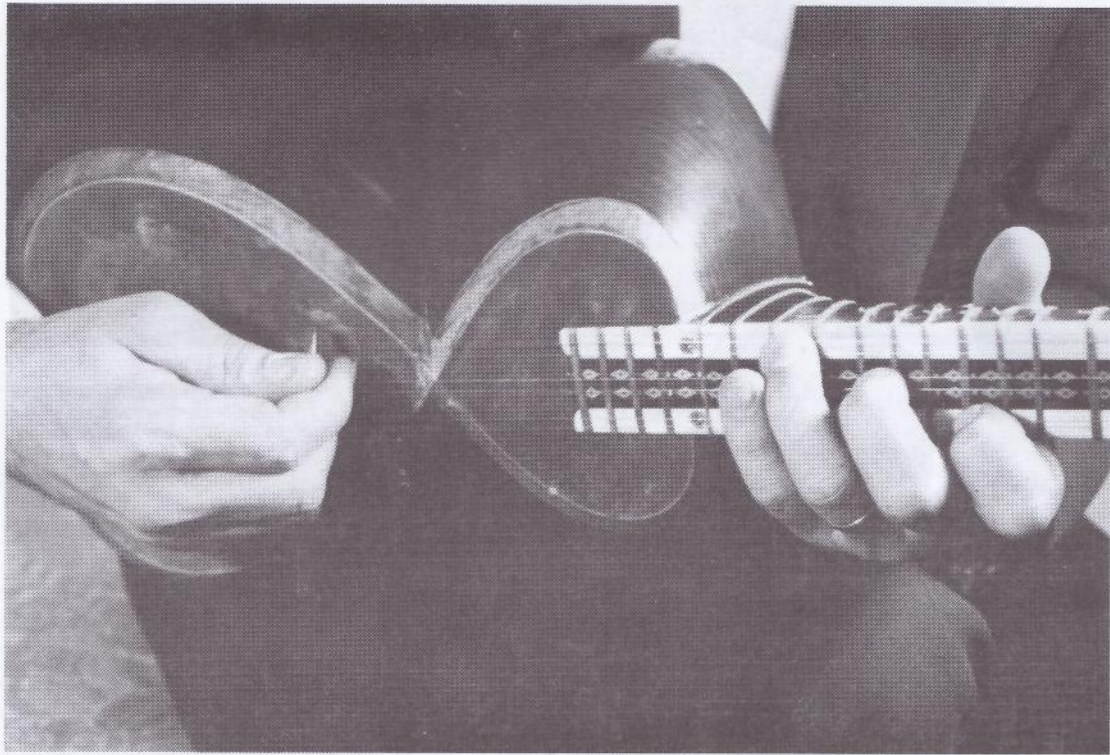
آوازهای بزرگ را دستگاه می‌نامند و موسیقی ایران شامل هفت دستگاه است از قرار ماهر، شور، چهارگاه، همایون، سه‌گاه، نوا و راست پنج‌گاه. برخی از موسیقی‌دانها این قسم دسته‌بندی را به میرزا عبدالله نوازنده‌ی معروف تار و سه‌تار اواخر دوره‌ی قاجار پدر شادروان احمد عبادی نسبت می‌دهند و نیز ردیفهای مختلف موسیقی‌دانها از قبیل شادروان میرزا حسینقلی (برادر کهنر میرزا عبدالله)، میرزا عبدالله، درویش‌خان، ابوالحسن صبا، علی‌اکبر شهنازی (فرزند میرزا حسینقلی) و... از روی همین ترتیب است. شایان ذکر است که مقصود نوازندگان از «ردیف»، سبک و روش و کیفیت تنظیم و ترکیب یک آواز است. در بین دستگاههای هفت‌گانه‌ی فوق شور از همه بزرگ‌تر است و گسترش بیشتری دارد. هریک از دستگاهها از آهنگها و نغمه‌هایی به نام گوشه به هم بافته شده است ولی دستگاه شور به جز آنها دارای الحان خاصی است که هر یک به تنهایی استقلال دارند که عبارتند از: ۱. ابوعطا، ۲. بیات زند (بیات ترک)، ۳. افشاری، ۴. دشتی، ۵. گرد بیات، که به آنها «آواز» هم می‌گویند.

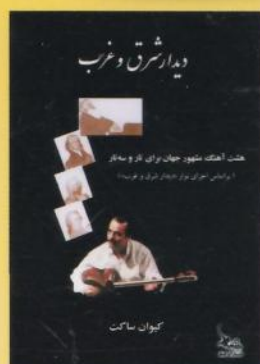
هریک از پنج آواز بالا به نوبه‌ی خود دارای گوشه‌های فرعی دیگری است که از آنها به جای خودسخن خواهیم راند. در میان مقامها دستگاه شور از دیگر آوازها متداول‌تر است و مردم با گوشه‌های آن بیشتر آشنایی دارند. این دفتر به آواز دشتی و برخی آهنگها و تمرینهای مربوط به این آواز اختصاص دارد. دشتی در میان مردم بیشتر به آوازی حزن‌انگیز و غمناک مشهور است ولی استاد وزیری با ساختن آهنگهای زیبایی در این آواز نشان داد که دشتی نه تنها قابلیت بیان اندوه و غم را دارد بلکه به خوبی قابلیت بیان حالت‌های متفاوت دیگر از قبیل حماسی، توصیفی، فانتزی و گمیک را نیز دارد از جمله دو سرود ملی به نامهای ای وطن (وزیری) و ای ایران (خالقی) که هر دو حالتی حماسی دارند در این آواز ساخته شده است.

درباره‌ی آواز دشتی

دشتی از متعلقات دستگاه شور است. دشتی این دفتر به نام دشتی Re خوانده می‌شود یعنی نُت شاهدِ آن Re است که از شوری مشتق شده که شاهد آن نُت Sol است و شور Sol نامیده می‌شود. پس می‌بینیم که شاهد دشتی و شور با هم فاصله‌ای دارند که به آن پنجم درست گفته می‌شود بنابراین نتیجه می‌گیریم که هر نُتی را که شاهد شور فرض کنیم، شاهد دشتی یک پنجم درست بالاتر از آن قرار دارد.*

* بد نیست بدانید که هریک از آوازها و دستگاهها را می‌توان از پرده‌های دیگری هم نواخت. برای نمونه آواز دشتی را علاوه بر پرده Re می‌توان در پرده‌های دیگری هم اجرا کرد که آنچه در تار و سه‌تار متداول است دشتی Sol، Mi و La است. این بدان معنا است که اگر بخواهیم دشتی Mi بنوازیم بنابر قاعده‌ای که گفته آمد باید در پرده‌های شور La گردش کنیم.

Tel: 021 88766433-88317763-88832745
Fax: 021 88505575-email: info@chang.ir
Chang Publications www.Chang.ir
www.changpublications.ir www.changpublications.com

